

Катедра „Специална полицейска тактика“

ГРЕШКИ ПРИ СТРЕЛБАТА И ПРАВИЛА ЗА ТЯХНОТО ОТСТРАНЯВАНЕ

ст. преп. Свилен Даргов

Стрелковата подготовка е една от основните дисциплини в общата система на обучение на служителите на всички правоохранителни структури.

Тя в значителна степен определя равнището на професионалната подготовка на служителите и е в основата на всяка полицейска и специализирана правоохранителна дейност, което определя първостепенното ѝ място във всяко полицейско обучение.

Усъвършенстването на методиките и методическото майсторство на инструкторския състав изисква задълбочено и непрекъснато изучаване, анализиране, съпоставяне и споделяне на стрелкови практики с водещи национални и световни правоохранителни структури.

Анализирането, изучаването и споделянето на утвърдили се вече световни практики се налага и поради усложняващата се методика за обучение по стрелкова подготовка в резултат на непрекъснато изменящия се характер на престъпността.

В хода на стрелковите тренировки и чрез многократни повторения на упражненията обучаемите бързо придобиват временни умения и навици да контролират оръжието в зависимост от обстановката и в условията на стрес.

В тях се появява временна увереност при работа с оръжието, затвърждават се навици и умения за конкретното упражнение и обстановка.

Но за да се превърнат тези временни навици, умения и увереност при боравенето с огнестрелно оръжие в постоянна двигателна памет, са необходими много време и повторения.

При тренировъчния процес от съществена важност е повторенията на определени елементи и техники да бъдат извършвани технически правилно, без допускането на грешки. Повтарянето на една и съща грешка води до механичното ѝ заучаване на подсъзнателно ниво и превръщането ѝ във вреден навик.

В стрелковата подготовка най-често допусканите грешки условно можем да определим като:

- грешки в примерването;
- грешки в обработката на спусъка;
- грешки при зареждане на оръжието.

Грешки в примерването

Примерването е важен етап от подготовката и произвеждането на изстрел с огнестрелно оръжие. На практика е възможно мигновено да извадим оръжието от кобура, да поставим патрон в патронника и да произведем изстрел като само насочим оръжието към желаната цел без примерване, и ако не поразим целта, то тогава скоростта, с която сме направили първия изстрел, губи смисъл.

Необходимо е да бъде изграден баланс между скоростта при манипулациите с оръжието и точността на попаденията. Това е така, защото е нужно не само да имаме попадение в целта, а да сме в състояние уверено да поразим целта в точно определена зона, имайки предвид, че е възможно целта също да бъде въоръжена.

Не е грешно да се твърди, че елементът примерване е най-важният при подготовката и произвеждането на прицелен изстрел с огнестрелно оръжие.

На пръв поглед изглежда просто, необходимо е само да бъде поставена равна мушка в процепа на мерника, като едновременно с това върхът ѝ да бъде поставен в желаната точка в целта.

Съществуват два основни способа за примерване с огнестрелно оръжие - визуален и интуитивен.

При първия очите на стрелящия осигуряват необходимия контрол за правилността на примерването в целта.

При втория способ очите само фиксират целта и се съсредоточават върху точката, в която е необходимо да попаднат попаденията след стрелбата.

Подвеждането на оръжието към целта, насочването и обработката на спусъка става механично, на подсъзнателно ниво, като се използва същата координация на движения, с която примерно се посочва обект с показалеца на ръката. Ролята на показалеца при този способ се изпълнява от цевта на оръжието¹.

Необходимо условие за правилното овладяване на интуитивния способ на примерване е стрелящият да е овладял до съвършенство визуалния.

1. Прекратяване на примерването преди изстрела

Начинаещите стрелци често допускат тази грешка. Тя се изразява в това, че стрелящият, след като е поставил линията на меренето, така че да съвпадне с желаната точка на примерване, пренася вниманието си върху обработката на спусъка, с цел осъществяването на прицелен изстрел, до такава степен, че само в зрителната му памет е останало желаното положение на мушката спрямо мерника и мишената (мерната линия).

---

¹ Вж. Лазаров, Р., Петров, П. „Стрелкова подготовка“, лекционен курс, 2000 г.

На практика стрелящият несъзнателно променя положението на мерната линия като не мисли за нея, защото правилното ѝ положение съществува само в паметта му, поради което реалното положение на мерната линия в момента на изстрела не се контролира от стрелящия.

Признак за появата на тази грешка при стрелба е полученото се голямо и незакономерно разсейване на попаденията около желаната точка на примерване.

При наблюдение на дулната част на оръжието ще се забележи, че непосредствено преди изстрел тя се измества несъзнателно от стрелящия, встрани, по хоризонтала или вертикала.

При тази грешка начинаещият е убеден, че положението на мерната линия спрямо точката на примерване е правилна, защото това е останало в съзнанието му, след като се е концентрирал само върху правилната обработка на спусъка.

Причина за тази грешка е недостатъчно отработен автоматизъм при мерене и обработка на спусъка.

Обработката на спусъка е необходимо да бъде тренирана до автоматизъм, с цел да се осигури цялото внимание върху мерните прибори и правилното им положение при стрелбата.

Примерването и обработката на спусъка са взаимно свързани и представляват единен процес.

Цялото внимание на стрелящия е необходимо да бъде насочено в елемента примерване в желаната точка от целта, а обработката на спусъка да се извършва в процеса на примерването при пълен подсъзнателен автоматизъм.

2. Монокулярно примерване

Остротата на зрението на дясното и съответно на лявото око никога не е еднаква и винаги водещо е окото с по-силна острота на зрение. Примерването следва да става бинокулярното, т. е. с две отворени очи.

При този вид примерване стрелецът не осъществява допълнителни мускулни напрежения, свързани със затварянето на едното око, които могат да се предадат и на другото. При примерване с две отворени очи остротата на зрителните възприятия се подобрява, а също така по-лесно се контролира околната обстановка.

Грешка при примерването е, ако се опитваме да се примерим с лявото око, а държим оръжието с дясна ръка и обратно.

Примерване само с едното око е необходимо да става само в условията на тренировъчна дейност и то с цел отработване на упражнения по прецизна

стрелба в начален стадий на подготовка на стрелящия по цели, отстоящи на разстояние повече от 20 метра.

Прецизната стрелба на такава дистанция със същия успех се постига като наблюдението върху мерните прибори и целта се осъществява и с двете очи.

Практикуващите спортна стрелба не затварят окото с по-малка острота на зрение, а само го закриват, като по този начин си осигуряват нормално бинокулярно зрение, с което се цели да не се напряга излишно водещото око.

Когато човек си затвори едното око, другото автоматично се напряга повече за да компенсира разликата.

При затварянето на едното око се губи около 30 % от видимия сектор.

При попадане във високорискова ситуация с възможност за използване на огнестрелно оръжие, видимият сектор у стрелящия се съкращава допълнително, поради появата на т. нар. тунелно виждане - стрелящият възприема само противника като източник на непосредствена опасност, той не е в състояние да получи и възприеме друга информация. Потиска се дейността на лявото полукълбо на главния мозък, отговарящ за абстрактно-логическото мислене².

Когато се затваря едното око - това е слабото, се осъществява примерване в целта с водещото (силното) око.

При примерването с две отворени очи картината, която се вижда, е тази, предоставена от водещото (силното) око.

Привикването към примерване с две отворени очи (бинокулярно) се извършва на два етапа.

Първи етап - необходимо е стрелящият сам да се убеди, че е възможно да извърши бинокулярно примерване.

Подходящо упражнение за привикване към бинокулярно примерване е, когато стрелящият първоначално е извършил примерване в целта с помощта само на едното си око (окото с по-голяма острота на зрение) и непосредствено след това, без да променя положението на мерната линия, да погледне бинокулярно.

Това упражнение е необходимо да се извършва на различни дистанции дотогава, докато стрелящият е в състояние да извърши примерване само с две отворени очи.

Практиката показва, че след 1 - 2 часа тренировъчни упражнения, бинокулярното примерване не се оказва проблем за стрелящия.

---

² Вж. Лазаров.Р "Стрелкова подготовка" част II, С, 2005г.

Втори етап - необходимо е стрелящият да се убеди, че е възможно да извърши бинокулярно примерване по различни цели, отстоящи на различно разстояние от него, бързо, без това да повлиява на качеството.

Подходящи упражнения за такъв вид тренировка са упражненията, при които на стрелящия е поставена задача да осъществява последователно примерване в различни цели, отстоящи на различно разстояние от него.

При изпълнение на това упражнение е целесъобразно стрелящият да се стреми да изпълнява бинокулярно примерване първоначално бавно и в следствие да намалява времето за примерване без това да се отразява на качеството.

В процеса на примерване (особено в нестандартни условия) стрелецът понякога губи ориентация по хоризонталата и накланя оръжието си надясно или наляво спрямо вертикалата, при което куршумът се измества (накланя) в същата посока.

При равна мушка в процепа на мерника, но наклонено оръжие, попаденията се групират в посоката на накланяне на оръжието по хоризонталата.

Това правило **НЕ** се отнася единствено за разстоянията, при които описаната траектория от центъра на тежестта на куршума и мерната линия се пресичат.

3. Страх от изстрела

Очакването и страхът от изстрела са едни от най-често срещаните грешки, допускани от начинаещите стрелци. Тези грешки разконцентрират стрелящия и не му позволяват да се примери и обработи спусъка на оръжието качествено, като поддържат неговата нервна система в постоянно напрежение.

В този случай стрелящият мисли, че времето тече много бавно и е необходимо да забърза както елемента примерване, така и обработката на спусъка на оръжието. По този начин се нарушава равната мушка в процепа на мерника и плавността при обработването на спусъка.

За това, че начинаещият допуска тези грешки, можем да съдим по напрегнатото изражение на лицето му и несъзнателното потрепване на клепачите на очите в очакване на момента на изстрела, както и по мигновенното изчезване на тези симптоми веднага след произвеждането на изстрела.

При наблюдение на мерните прибори на оръжието с очи и последвала стелба, стрелящият понякога несъзнателно притваря или напълно ги затваря, малко преди момента на изстрела. При това положение, ако стрелящият не произведе изстрел и чукчето на оръжието се спусне напразно,

ще забележим, че оръжието се измества от първоначалното му положение надолу или встрани, вследствие на неправилната обработка на спусъка.

За избягване на тези грешки при тренировките без използване на боеприпаси е необходимо да се постави задача на стрелящия, при която той трябва да е в състояние да знае къде се е намирала мушката на оръжието му, непосредствено след падане на чукчето.

Показателен факт за правилно примерване и обработка на спусъка е, когато стрелящият непосредствено след изстрела или падане на чукчето остане неподвижен за кратко време (около секунда), продължи да се примерва в целта и не промени положението на стрелящия пръст върху спусъка³.

Ако се наблюдава отпускане на спусъка веднага след произвеждането на изстрела, това означава, че на стрелящия е известен моментът на изстрела и той го е очаквал, което е грешка.

Препоръчително е в такива случаи, под ръководството на инструктор, в пълнителя на оръжието да бъдат поставени както бойни, така и бутафорни патрони.

В този случай при произвеждане на изстрел от оръжието обучаемият нагледно ще види и разбере своите грешки, тъй като няма да бъде в състояние да знае кога в патронника на оръжието е подаден бутафорен патрон и ще се примерва и обработва спусъка с пълната увереност, че оръжието ще произведе изстрел.

4. Прекалено дълъг времеви интервал при примерване

При този вид грешка, вследствие на дълговременното примерване се получава много дълга дихателна пауза. Освен това и очите на стрелящия бързо се уморяват и по-лесно губят от фокус положението на равната мушка в процепа на мерника.

При дълго статично налягане мускулите се уморяват, при което на стрелящия се налага да прилага по-голямо усилие за овладяване на правилното положение на оръжието и мерната линия, в резултат на което се получават тремори, вследствие на които стрелбата е неуверена и обработката на спусъка се забързва интуитивно, което води до лоши резултати.

Продължителната стрелба с равномерно темпо или бързата стрелба не са в състояние толкова да уморят зрението, колкото едно дълго примерване.

След 12 - 15 сек от началото на примерването зрението, вследствие на натрупалата се умора, не е в състояние да забележи неточностите в построението на мерните прибори върху целта. При непрекъснато

---

³ Вж. Даскалов. Н. „Да се научим да стреляме точно“, 2001 г.

примерване в една точка за около минута остротата на зрението се намалява наполовина⁴.

Препоръчително е за преодоляване на такава грешка на стрелящия да се поставя задача, при която той е необходимо да се прицелва и обработва спусъка при определено темпо, без да го нарушава. Това означава, че на стрелящия ще му се наложи да прави еднакви по времеви интервал изстрели. Времевите интервали не трябва да бъдат по-дълги от 4 - 5 сек при прицелните изстрели.

Грешки при обработка на спусъка

Техниката на обработка на спусъка („произвеждане на изстрел“) е важен етап от подготовката на стрелящия, защото тя е основен момент за осъществяването на точен и прецизен изстрел.

Обработката на спусъка следва да се прави с възглавничката на първата фаланга на показалеца или посредством сгъвката между първа и втора фаланга.

Обработката на спусъка следва да се осъществява с постоянен, плавен натиск, до произвеждането на изстрел.

При скоростното обработване на спусъка натискът, оказван върху него, не променя силата си, а само темпото.

При промяна на темпото на осъществяване на натиск върху спусъка от по-бавно към по-бързо не следва това да означава рязко натискане на спусъка.

Грешно е да продължи обработката на спусъка след сработването на ударно-спускателния механизъм на оръжието (УСМ), защото по този начин спусъкът се привежда в крайно задно положение, при което продължилият натиск върху него се предава на оръжието и го отмества от мерната линия в посока надолу.

1. Пропадане на мушката

При обработката на спусъка на оръжието с цел произвеждане на прицелен изстрел, е необходимо стрелящият да е в състояние да съхрани равната мушка в прореза на мерника до момента на изстрела, като не следва стрелящият да се притеснява от факта, че по време на примерването не винаги линията на меренето ще сочи желаната точка в целта.

При правилно поведение с оръжието и обработка на спусъка, незначителната промяна на равната мушка в прореза на мерника или

---

⁴ Вж. Потапов. А „Тактическая стрельба“, 2008 г.

отклонението от желаната точка на примерване в целта ще отклонят попаденията от точката на примерване в поносими граници.

Грешка е, когато стрелящият не е запознат с тези факти и се стреми в момента на преминаване на равната мушка (мерната линия) в желаната точка на примерване рязко да обработи (дръпне) спусъка, с цел в последвалия изстрел мерната линия да съвпадне с мерната точка.

При това бързо обработване на спусъка мушката пропада надолу в процепа на мерника и попадението вследствие на произведения изстрел ще се намира под желаната точка на примерване.

Това се получава, защото начинаещият стрелец още не е в състояние да контролира напълно както пръстите на стрелящата ръка, така и китката ѝ.

При такъв вид обработка на спусъка се получава неконтролируемо и несъзнателно накланяне на оръжието надолу, вследствие на което пропада и мушката му.

В стремежа си да поддържа равната мушка и плавно да обработва спусъка стрелящият забравя, че оръжието е необходимо до момента на изстрела да бъде продължение на ръката му. Стрелящият е длъжен до момента на изстрела да съсредоточи вниманието си в поддържането на равната мушка и плавност при обработката на спусъка, без това да се отрази на положението на оръжието по вертикалата.

Независимо от скоростта на обработка на спусъка на оръжието, тя следва да бъде плавна.

Скоростта, необходима за обработването на спусъка до момента на изстрела, следва да бъде равна на тази при отпускането на спусъка.

Плавноста и равномерността при обработка на спусъка е желателно да бъдат контролирани от инструктори посредством визуален контакт с пръста на стрелящия. По този начин, непосредствено след промяна на правилната обработката на спусъка, инструкторът ще бъде в състояние да прекрати грешката на стрелящия.

При непосредствено показване на грешките стрелящият ще бъде в състояние да ги разбере веднага и да направи необходимото да не ги повтаря.

Необходимо условие при показване на грешки при стрелбата на стрелящия от страна на инструктора е не само да му се съобщи, а и да му се разясни, да му се покаже какво е довело до тази грешка и как да бъде отстранена. Подробното разясняване на евентуалните грешки води до по-бързото им отстраняване от стрелящите.

Необходимо условие е инструкторът да обясни на стрелящия за колебанията на оръжието при елемента примерване, да го подготви за това, че няма как оръжието да бъде поставено и удържано в абсолютно неподвижно състояние при обработката на спусъка до изстрела, и че това не е

грешка и не е предпоставка за големи отклонения на попаденията от желаната точка на примерване.

Необходимо е стрелящият да знае, че колебанията на равната мушка около желаната точка за примерване са във формата на хоризонтална осморка, тези колебания съществуват при всички стрелци, разликата е само в амплитудата им, при по-подготвените тя е по-малка и обратно.

Плавността при обработката на спусъка на оръжието не следва да бъде нарушавана от начинаещия, независимо от това къде се намира равната мушка около желаната точка на примерване. С течение на времето и тренировките амплитудата на колебание на равната мушка намалява и попаденията ще се групират все повече в близост до желаната точка на примерване.

Целта на този метод на тренировка е да се обърне внимание на стрелящия как трябва да се обработва спусъка по време на примерването и удържането на равната мушка в процепа на мерника до изстрела.

Самоконтролът от страна на стрелящия при изпълнение на примерване и стрелба по време на тренировките без използване на боеприпаси се осъществява тогава, когато след сработване на УСМ мушката на оръжието не трепва и остане в положението, в което е била преди изстрела.

2. Натискът върху спусъка не е по оста на оръжието

При тази грешка оръжието малко преди изстрела се отклонява в посоката на натиска.

Получени попадения в мишената ще се намират вляво или вдясно (в зависимост от посоката на натиска) от мерната точка по хоризонталата.

Отстраняването на този навик се постига лесно с помощта на шомпула на пистолет „Макаров“ или на саморъчно направен прибор със същите характеристики по следния начин:

- в отвора на шомпула се поставя върхът на показалеца така, че шомпулът да легне върху възглавничката на първата фаланга на показалеца или на мястото, с което се упражнява натиск върху спусъка;

- изгражда се хват с две ръце, без да участва оръжието, поставя се оста на шомпула да контактува със стрелящата ръка на свивката между палеца и показалеца;

- имитира се натиск и отпускане върху спусъка като се свива и отпуска показалецът, заедно с шомпула на оръжието.

При правилно натискане шомпулт заедно с показалеца ще се движи само напред и назад, без да излиза от тази ос вляво и дясно.⁵

3. Свиването на показалеца на стрелящата ръка с цел оказване на натиск върху спусъка на оръжието не се прави изолирано от другите пръсти на ръката

Това е грешка, при която стрелящият свива всичките пръсти на стрелящата си ръка в стремежа да произведе изстрел. В резултат на това се получава отклонение на оръжието от мерната линия в посока към земята. Това се обуславя от факта, че средният, безименният и малкият пръст се свиват заедно с показалеца и оказват ненужен натиск върху ръкохватката на оръжието, при което се получава завъртане на оръжието, отклонявайки цевта му в посока към земята, непосредствено преди изстрела.

Това е така нареченото „кълване“ и получените попадения в мишената при тази грешка се намират под мерната точка по вертикалата.

4. При обработката на спусъка стрелящият се стреми да се противопостави на отката при изстрела, като натиска оръжието надолу и го отклонява от мерната линия

Това е грешка, която се получава тогава, когато стрелящият очаква момента на изстрела и се стреми да се противопостави на отката чрез натискане / навеждане на оръжието изкуствено, в посока обратна на посоката на отката.

Получените попадения в мишената при тази грешка се намират под мерната точка по вертикалата.

Грешки № 3 и 4 се отстраняват по следния начин:

- С помощта на инструктор, който зарежда и подава оръжието на стрелящия, като невинаги поставя патрон в патронника на цевта.

- С помощта на бутафорни патрони, между които, само с цел тренировка и в присъствието на инструктор, се поставя и един боен. При неизвеждане на изстрел от оръжието стрелящият го презарежда и продължава изпълнение на упражнението. По този начин стрелящият всеки път ще очаква оръжието да произведе изстрел и ще прави грешки, каквито при тренировки без използването на боеприпаси отсъстват.

---

⁵ Вж. Крючин. В „Практическая стрельба“, 2006 г.

Грешки при зареждане на оръжието

Зареждането на оръжието или поставянето (дотикването) на патрон в патронника на цевта се приема за рутинна операция.

При провеждането на стрелкови тренировки понякога се случва след зареждане на оръжието то да не произведе изстрел, защото затворният блок при движението си напред по някаква причина не е дотикал патрон в патронника на цевта.

Следва да се помисли какво би станало, ако вместо стрелба по мишена в стрелбището, се наложи да се употреби „зареденото“ според правилата оръжие по правонарушител, разполагащ с огнестрелно оръжие.

За да не се допусне това, следва да се придобият такива навици за правилно зареждане на оръжието, които да изключват възможността от грешки и непроизвеждането на изстрел, поради това че оръжието е без патрон в патронника на цевта, въпреки абсолютната ни убеденост в обратното.

Основните грешки при зареждане на оръжието са няколко:

1. Съпровождане с ръка на блока на оръжието при зареждането му.

Затворният блок на оръжието, след като се издърпа назад, за да поеме и дотика патрон в патронника на цевта, не се освобождава, а се съпровожда с ръка напред, с което се противодейства на пружината и в повечето случаи има дотикан патрон в патронника на цевта, но затворният блок при оръжието, работещи на принципа на подвижната /плаваща/ цев, не се е заключил към цевта и не може да бъде произведен изстрел⁶.

2. Закриване с ръка на отвора за изхвърляне на гилзи.

Оръжието се зарежда с нестрелящата ръка, като тя обхваща затворния блок така, че закрива отвора за изхвърляне на гилзите или патроните от патронника на цевта на оръжието.

Този навик прави невъзможно отстраняването на възникнали „засечки“ при стрелба, защото отворът, през който несработилият патрон или гилза трябва да напусне оръжието, е закрит от нестрелящата ръка.

Тази грешка се отстранява по време на тренировките без използване на боеприпаси, под ръководството на инструктор, като се поставя задача на стрелящия да зарежда оръжието първоначално бавно и впоследствие с ограничение на времето и многократни повторения с цел изграждане на автоматизъм на подсъзнателно ниво при отработване на елемента зареждане на оръжието.

---

⁶ Вж. Вълков.Н “Основи и правила за стрелба с огнестрелни оръжия”, 2009г.

3. Прехвърляне на оръжието от едната в другата ръка при зареждането му.

Поради недостиг на мускулна сила в нестрелящата ръка, необходима за издърпването на затворния блок на оръжието в крайно задно положение и дотикването на патрон в патронника на цевта на оръжието, се прибегва до прехвърлянето в нестрелящата и зареждането му със стрелящата.

Този начин на зареждане на оръжието е нецелесъобразен, защото се губи много време за манипулации с оръжието, които от своя страна могат да доведат до нежелан изстрел, осъществен при несъзнателно натискане на спусъка при прехвърлянето на оръжието от едната в другата ръка.

4. Незаклучен пълнител към ръкохватката на оръжието.

Стрелящият не дотиква пълнителя до край в ръкохватката на оръжието и съответно не го заключва в нея.

По този начин при зареждане на оръжието няма патрон в патронника на цевта, защото затворният блок на оръжието при движението си напред не е успял да поеме първия патрон от пълнителя.

За предотвратяване на тази грешка е необходимо у стрелящия да бъде трениран навик да проверява надеждността на закрепване на пълнителя към ръкохватката на оръжието чрез енергично му подръпване, след като е поставен и заключен в ръкохватката на оръжието.

От направения анализ на изложението е видно, че грешките, допускани при стрелба с огнестрелни????, се предопределят от следните основни фактори:

- психофизиологични;
- ниска професионална подготовка;
- липса на мотивация.

За отстраняването им е необходимо планиращите, организиращите и водещите учебно-тренировъчния процес по стрелкова подготовка да имат необходимите лични качества, подготовка и опит, защото обучението по стрелкова подготовка е творчески процес, при който за получаването на високи резултати НЕ е необходимо да се заучават стрелковите техники и навици за боравене с огнестрелни оръжия, без да се подлага на съмнение тяхната съвременност, практичност и целесъобразност.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон за МВР (изм. ДВ. бр. 91 от 21 октомври 2008 г., изм. ДВ. бр.1 от 6 януари 2009 г.
2. Наредба Из-575/02.03.2011 г.
3. Инструкция Из-37/12.01.2012 г.
4. Даргов, Св и колектив „Тактически действия нощем и при ограничена видимост“, 2010 г.
5. Лазаров, Р. „Стрелкова подготовка“ част I и част II, 2000/2004 г.
6. Вълков, Н. „Основи и правила за стрелба с огнестрелни оръжия“, 2009 г.
7. Цонев, Ц. „Проверка боя и привеждане на стрелковото оръжие към нормален бой“, 2006 г.
8. Даргов, Св. „Елементи и техники при индивидуалната тактическа стрелба“, 2012 г.
9. Даскалов, Н. „Да се научим да стреляме точно“, 2001 г.
10. Зашев, Р. „Оръжието като изкуство“, 2004 г.
11. Ричард Строчици-Хеклер „Новейшие технологии в подготовке Зеленых беретов“, 2006 г.
12. Стив Крофорд „Спецназ в бою. Опыт спецназа различных стран“, 2004 г.
13. В. Потапов „Приёмы стрельбы из пистолета. Практика смерша“, 2007 г.
14. А. Потапов „Тактическая стрельба“, 2008 г.
15. Габриел Суарес „Тактическое преимущество“, 2004 г.
16. В. Крючин „Практическая стрельба“, 2006 г.